

TÉMA VYDANIA:

Ako sa financuje oficiálna rozvojová spolupráca?

Jednou z troch programových krajín podľa [Strednodobej stratégie oficiálnej rozvojovej pomoci SR na roky 2009 – 2013](#) je aj Keňa, v ktorej aktivity slovenských subjektov prebiehajú už od roku 2003. Nadácia Pontis realizuje v Keni projekty zvyšovania počítačovej gramotnosti učiteľov a študentov.

Agenda rozvojovej spolupráce je na Slovensku rozdelená medzi dva orgány. Prvým je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktoré má na starosti programovanie v tejto oblasti. Nemenej podstatným orgánom je aj Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS), ktorá je príspevkovou organizáciou rezortu zahraničia, zodpovedajúca za implementáciu slovenskej rozvojovej spolupráce, ako aj za vzdelávanie a komunikačné aktivity týkajúce sa rozvojovej spolupráce. Okrem toho agentúra SAMRS riadi a administruje všetky činnosti súvisiace s realizáciou programov a projektov oficiálnej rozvojovej spolupráce.

Zefektívnenie rozvojovej spolupráce patrí medzi priority ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí, ktoré má záujem na skvalitňovaní spolupráce medzi kľúčovými aktérmi. „V nadchádzajúcom období budeme musieť venovať zvýšenú pozornosť ďalším kľúčovým oblastiam, ako je prechod od realizácie fragmentovaných malých bilaterálnych projektov na synergické programovanie našej rozvojovej pomoci vrátane viacročného financovania. Takéto zásadné zmeny v systéme poskytovania našej rozvojovej pomoci si však vyžadujú dôkladnú odbornú diskusiu so všetkými zainteresovanými aktérmi. Vitam, že Nadácia Pontis sa intenzívne zaujíma práve o tieto strategické otázky a vedie intenzívny dialóg s predstaviteľmi implementačných agentúr tradičných donorských krajín. Práve ich skúsenosti môžu byť pridanou hodnotou pri nastavení ďalšieho strategického smerovania našej rozvojovej spolupráce,“ uviedol Peter Burian, štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Ako prebieha proces financovania rozvojových projektov?

SAMRS na základe platného Národného programu oficiálnej rozvojovej spolupráce (ODA SR) na daný rok vyhlasuje každoročne výzvy na predkladanie žiadostí o dotáciu na projekty oficiálnej rozvojovej spolupráce. Projekty môžu byť implementované maximálne po dobu 24 mesiacov. Zvyčajne je jedna dotácia poskytovaná z ODA SR v rozpätí od 100 000 eur do 300 000 eur, v závislosti od priority krajiny a sektorového zamerania.

Po uzatvorení zmluvy o poskytnutí dotácie realizuje slovenský subjekt v spolupráci s partnerom z priority krajiny oficiálnej rozvojovej spolupráce Slovenska rozvojový projekt. SAMRS poskytuje dotáciu v zmysle zmluvy, t.j. v určených finančných preddavkoch.

Každoročne, po uzatvorení jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o dotáciu, je potrebné vyhodnotiť približne 110 predložených žiadostí. Tento systém umožňuje záujemcom o dotáciu predložiť ich projektový zámer, ktorý na jednej strane môže nadväzovať na už prebiehajúce rozvojové aktivity, prípadne umožňuje požadovať dotáciu na podporu nových, doposiaľ nerealizovaných rozvojových aktivít.

Často sa však stáva, že žiadateľ o dotáciu požaduje ďalšiu finančnú podporu na pokračovanie svojich aktivít, pričom nie sú známe výsledky predchádzajúcej intervencie a z daného dôvodu mu ďalšia dotácia nemusí byť priznaná. Tento spôsob do určitej miery vytvára akúsi kontrolu nad využívaním verejných zdrojov, avšak na druhej strane neumožňuje subjektu dlhodobo plánovať svoje aktivity v danej krajine.

V prípade zavedenia systému programových kontraktov so slovenskými mimovládnyimi organizáciami by sme umožnili na jednej strane slovenským subjektom dlhodobo plánovať ich aktivity v krajine, na strane druhej by sme dokázali adresnejšie a efektívnejšie využívať prostriedky určené na bilaterálnu časť ODA SR, a teda podporovať programovú a nie len projektovú intervenciu. Z technického pohľadu by tento prístup viedol tiež k presnejšiemu finančnému plánovaniu.

Zroveň je však potrebné vopred definovať kritériá pre programové kontrakty a vypracovať strategické programové dokumenty pre niektoré krajiny. Programové kontrakty by však z pohľadu SAMRS jednoznačne predstavovali krok vpred v dosahovaní cieľov ODA SR.

Lucia Lacková, riaditeľka SAMRS

Financovanie viacročných programov a projektov v rámci oficiálnej rozvojovej spolupráce Slovenska

Vazil Hudák, štátny tajomník Ministerstva financií SR

Ministerstvo financií Slovenskej republiky (MF SR) je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť financií, daní a pre ďalšie oblasti. Medzi hlavné ciele vedenia patrí napríklad zabezpečenie súladu príjmov a výdavkov verejnej správy s makroekonomickými a strategickými cieľmi politik vlády, sledovanie ich efektívneho využitia či účinná implementácia finančných nástrojov EÚ a inej zahraničnej pomoci pri dodržiavaní zásad správneho finančného riadenia. Tieto ciele sú rovnako relevantné pre ministerstvá financií v rozvojových krajinách.

Hoci je gestorom rozvojovej pomoci Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZV SR) oblasti, v ktorých sa pomoc poskytuje, sa týkajú viacerých rezortov. Prepojenie medzi verejnými financiami, dobrým riadením a ľudským rozvojom je veľmi významné. Pri boji proti korupcii, znižovaní chudoby a zabezpečovaní efektívneho využívania interných aj externých verejných zdrojov sú najdôležitejším faktorom správne postupy v oblasti riadenia verejných financií. Podmienkou úspešného uskutočnenia reformy verejných financií sú komplexné kroky, ktoré nevyžadujú len legislatívne zmeny, ale aj investície do inštitucionálnych kapacít, ľudského kapitálu a zapojenia verejnosti. Keďže sa reforma verejných financií vo všeobecnosti považuje za jednu z najúspešnejších oblastí hospodárskej transformácie na Slovensku, pripravilo MF SR v spolupráci s Regionálnym centrom Rozvojového programu Organizácie Spojených národov v Bratislave (UNDP BRC) **program Verejné financie pre rozvoj** (ďalej „program“).

Program podporuje šírenie skúseností Slovenska v oblasti verejných financií. Implementuje ho UNDP BRC. Geograficky sa zameriava na krajiny západného Balkánu a Spoločenstva nezávislých štátov, ktoré patria medzi prioritné krajiny oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) Slovenska a v ktorých bola identifikovaná potreba riešiť nedostatočné kapacity v oblasti verejných financií. Pôvodné trvanie programu od júla 2009 do júna 2012 sa v decembri 2011 predĺžilo dodatkom k zmluve do júna 2014. Dodatkom medzi MF SR a UNDP BRC bol tiež zvýšený rozpočet programu o 800 000 amerických dolárov (pôvodná alokácia 1 050 000 USD). MF SR sa intenzívne podieľa na riadení programu a prispieva k účinnosti celého programu. Na strategickom riadení programu sa podieľajú aj MZV SR a Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) s cieľom zladit' program s ODA SR a s prioritami zahraničnej politiky.

Cieľom programu je posilniť a zlepšiť národné kapacity v oblasti verejných financií jednotlivých vlád, ako aj ekonomických inštitúcií, mimovládnych organizácií, médií, výskumných pracovníkov a univerzít v krajinách regiónu. Úvodná fáza realizácie programu bola venovaná identifikácii potrieb a priorit partnerských krajín v oblasti verejných financií a bola ukončená zhodnotením potrieb, pričom oblasti pomoci boli vybrané spoločne s partnerskými inštitúciami. Tento prístup zabezpečil, aby programové aktivity smerovali do oblastí, ktoré majú pre partnerské krajiny najvyššiu prioritu, a aby boli v súlade s odbornými kapacitami Slovenskej republiky v oblasti riadenia verejných financií. Na základe vyhodnotenia identifikačnej fázy boli vo februári 2010 Programovou radou (PR) vybrané tri prijímateľské krajiny: Čierna Hora,

Moldavsko a Srbsko. V januári 2011 bola PR do zoznamu doplnená aj Ukrajinou. Od výberu týchto krajín Programovou radou s nimi boli realizované rokovania s cieľom presnejšie určiť ich potreby a dohodnúť sa na oblastiach riadenia verejných financií, v ktorých im bude poskytnutá podpora. Veľká pozornosť je venovaná **zabezpečeniu predvidateľnosti pomoci, jej zladeniu s národnými strategickými dokumentmi, harmonizácii s aktivitami podporenými inými donormi** a zameranie na dosiahnutie výsledkov.

To, čo sa v priebehu implementácie učíme, máme sformulované ako „získané skúsenosti“ (lessons learnt). Vo všeobecnosti si program, ktorý je pilotnou iniciatívou tohto typu v oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenska, vyžaduje viacročný rámec a veľké kapacity na svoje riadenie. Riadiace štruktúry programu sú dobre nastavené, Programovú radu riadi MF SR ako donor, jej členmi je okrem UNDP BRC aj MZV SR, SAMRS a zástupca prijímateľskej krajiny (aktuálne MF Čiernej Hory). Efektívna komunikácia a konzultácie medzi manažérkou programu z UNDP a donormom je zabezpečená prostredníctvom manažérky programu na strane MF SR.

Komplexnosť pomoci ilustruje aj pomerne dlhý čas potrebný na prípravu implementačných plánov (začiatok realizácie programu v 9/2009 a implementácie aktivít v 6/2010), ktoré sú pripravované spoločne s prijímateľskou inštitúciou a ktoré definujú ciele spolupráce, aktivity, ich harmonogram, plánované výsledky a potrebné zdroje. Identifikácia potrieb a prioritizácia aktivít je pre partnerské inštitúcie veľkou výzvou. Súvisí to s komplexnosťou problematiky reforiem, a teda s nie vždy ľahkým rozhodovaním, ktoré kroky je potrebné vykonať ako prvé. Keďže pomoc nie je sústredená do jedného kalendárneho roka, je potrebné sledovať legislatívne zmeny v krajine, proces diskusie a schvaľovania strategických dokumentov a zabezpečiť priebežné zladovanie pomoci. V priebehu realizácie sa tiež objavujú nové skutočnosti, na ktoré je potrebné reagovať a ktoré ústia do úpravy, prípadne rozšírenia implementačného plánu. Ako náročný sa ukázal aj zber podpornej dokumentácie od partnerských inštitúcií a čas potrebný na jazykové preklady. Podobne ako to bolo v prípade Slovenska v čase tranzície, aj v **partnerských krajinách programu je problémom absorpčná kapacita**. Napriek medzinárodne akceptovaným princípom efektívnej pomoci definovaných napr. v Parížskej deklarácii (2005) je veľmi náročnou úlohou aj snaha o koordináciu a harmonizáciu aktivít s ďalšími donormi. Koordinácia nie je jednorazovou záležitosťou, priebežné mapovanie aktivít donorov sa ukazuje ako nevyhnutnosť, ktorá prispieva k zabezpečeniu neprekrývania sa aktivít, ktoré sa môžu meniť a môžu tiež pribúdať noví donori, a teda riziko duplicit je prítomné neustále. Pridanou hodnotou v tomto procese sú kancelárie UNDP v partnerských krajinách (UNDP country offices), ktorých prítomnosť v krajine a znalosť lokálnych podmienok prispieva k efektívnejšej komunikácii s partnermi.

Snaha MF SR o zdieľanie svojich skúseností z procesu transformácie priniesla so sebou úlohu identifikácie expertov, ktorí tieto skúsenosti majú. Okrem zamestnancov MF SR k nim patria aj experti, ktorí zväčša aktuálne pôsobia ako nezávislí experti. Vzhľadom na obmedzený počet týchto expertov a ich zaneprázdnenosť sa ich zapájanie do konzultačných aktivít ukázalo ako pomerne náročné. V niektorých prípadoch preto pristupujeme aj k zapájaniu zahraničných expertov. Aby sa nestratil zámer zdieľania slovenských skúseností, zahraniční experti sú predovšetkým zapájaní do procesu „zabezpečovania kvality“ (quality assurance), kde je ich rola predovšetkým v podobe pripomienkovania dokumentov spracovaných expertmi. Vzhľadom na prioritu, ktorú má v spolupráci princíp „vlastníctva“ (ownership), prebieha komunikácia so zástupcami partnerských krajín na úrovni vyššieho manažmentu (námestník ministra, generálny riaditeľ). Osobná komunikácia zástupcu donora a UNDP BRC je dôležitá aj z hľadiska zabezpečenia pretrvávajúceho dôrazu na princíp vlastníctva, ale tiež pre zabezpečenie prepojenia pomoci na Slovensko,

čo následne prispieva k budovaniu bilaterálnych vzťahov oboch krajín. Pre implementáciu programu sa ako nevyhnutné ukázalo menovanie kontaktných osôb pre dennú komunikáciu na nižšej úrovni v manažmente prijímajúcej inštitúcie, ktoré však musia byť zapojené do reforiem a musia tiež ovládať anglický jazyk.

Viacročný program tohto typu, ktorého náplňou je poskytovanie technickej pomoci predovšetkým prostredníctvom expertných misií, konzultácií, workshopov, študijných návštev, vzdelávacích aktivít a ktorý má ambíciu pracovať s kľúčovými aktérmi nielen z verejnej správy, je veľmi náročný na riadenie. Pre MF SR je **dôležité udržať administratívne výdavky na prijateľnej úrovni**. Pri výbere partnera, ktorým je UNDP BRC, sa ministerstvo riadilo viacerými komparatívnymi výhodami UNDP BRC, ako napr. zameranie UNDP BRC na región, kde sú prioritné krajiny slovenskej rozvojovej pomoci, ktorým sa primárne poskytujú skúsenosti z transformácie; skúsenosti s riadením a realizáciou regionálnych programov a projektov; zapájanie kancelárií UNDP do procesu identifikácie potrieb, zladovania aktivít s prioritami krajiny a koordinácie s donormi a využívanie vybudovaných vzťahov s miestnymi partnermi; jeho umiestnenie v Bratislave, čo napomáha efektívnu komunikáciu; či administratívna podpora, ktorá je k dispozícii pre riadenie programu.

Reformy nie je možné zrealizovať prostredníctvom podpory jednorazovej aktivity alebo krátkodobého projektu, vyžaduje si to odhodlanie spolupracovať s vybraným partnerom, ktorý je kľúčovým aktérom pre daný sektor, počas dlhšieho obdobia. Dĺžka pomoci závisí od rôznych faktorov, medzi nimi aj od toho, v akej fáze reforiem do procesu ako donor vstupujeme a či sa v danej

Viac informácií o programe Verejných financií pre rozvoj je možné nájsť na webovej stránke:
<http://publicfinance.undp.sk/sk/>

oblasti angažujú aj iní aktéri. Ak je reforma rozbehnutá a naše aktivity sú komplementárne k aktivitám iných aktérov, bude naša pomoc pravdepodobne kratšia ako v situácii, keď do procesu vstupujeme na začiatku a krajine v danej oblasti nepomáha žiaden iný donor. Je potrebné rozhodovať sa zodpovedne, na základe komplexných údajov získaných od krajiny a iných donorov a partnerov. Je potrebné pripraviť sa na to, že proces pomoci si vyžaduje priebežnú komunikáciu a istú mieru flexibility, ktorá nám umožní reagovať na meniace sa prostredie (avšak nemá suplovať nedostatočné mapovanie a analýzy, ktoré je potrebné zrealizovať v prípravnej fáze). Je nevyhnuté, aby bola pomoc viacročná. Kvôli predvídateľnosti pomoci je potrebné mať financie vždy aspoň na dva roky dopredu, aby bolo možné plánovať jednotlivé kroky s dostatočným predstihom. Plánovanie finančných tokov je potrebné riešiť v spolupráci s partnerskou krajinou. Program Verejných financií pre rozvoj začal svoju pilotnú fázu v septembri 2009 prieskumom potrieb, s prvými aktivitami začal v júni 2010. Vzhľadom na vysoko pozitívne reakcie zo strany partnerov naplánovalo MF SR na rok 2011 zvýšenie rozpočtu a predĺženie programu, aby pôvodne plánovaný koniec v júni 2012 neznamenal prerušenie aktivít pred tým, ako je možné povedať, že sme dosiahli udržateľné výsledky.

Vazil Hudák, štátny tajomník Ministerstva financií SR

Ako financujú rozvojovú spoluprácu v susednom Rakúsku či vo Veľkej Británii?

Podpora mimovládnych organizácií v Rakúsku Austrian Development Agency (ADA) – Rámcové kontrakty s mimovládnyimi organizáciami

Programové kontrakty s rakúskymi mimovládnyimi organizáciami uzatvára ADA na tri roky, s minimálnou sumou 300-tisíc eur. Podmienkou je partnerstvo rakúskej mimovládky s lokálnym partnerom v rozvojovej krajine. Programový kontrakt obsahuje koherentnú a interaktívnu programovú intervenciu so strategickým rozvojovým zameraním, ktorý pomáha znižovať chudobu a prispieje k trvalému zlepšeniu životnej úrovne populácie v rozvojovej krajine. **Programová intervencia sa musí realizovať na programovej, a nie projektovej úrovni, čo znamená, že intervencia musí mať synergický efekt, zahŕňať know-how transfer či štrukturálne zmeny.** Programová intervencia musí byť tiež jasne definovaná, s merateľnými kvalitatívnymi a kvantitatívnymi ukazovateľmi dosiahnuteľnými v období troch rokov, byť v súlade s miestnymi rozvojovými plánmi a poskytovať podporu a asistenciu lokálnym partnerom, výmenu skúseností a vedomostí.

Uchádzať sa o programový kontrakt sa môžu mimovládne organizácie, ktoré existujú minimálne tri roky a ktoré vedia preukázať skúsenosti na úrovni programových intervencií, dostatočné ľudské a finančné zdroje a ADA má s nimi dlhoročné pozitívne skúsenosti v rámci implementácie predchádzajúcich projektov. Možnosť uchádzať sa o programový kontrakt je otvorená pre organizácie každý rok.

Programové kontrakty sa však netýkajú skupiny projektov v rámci jedného sektora alebo regiónu, ktoré neobsahujú vzájomné prepojenia, výmenu skúseností alebo synergický efekt, projekty s aktivitami zameranými na krátkodobé zlepšenia, ale nie dlhodobé odstraňovanie príčin chudoby a súvisiace zmeny v relevantných štruktúrach, projekty zamerané na malú skupinu príjemcov pomoci.

Teritoriálne zameranie programových intervencií musí byť v súlade s teritoriálnymi a tematickými prioritami ADA, ktorými sú napríklad redukcia chudoby, udržateľné využitie prírodných zdrojov, rovnoprávnosť žien, ľudské práva, podpora znevýhodnených sociálnych skupín, prevencia konfliktov, dobré vládnutie a demokratizácia.

Žiadosť o programovú podporu sa podáva v nemeckom alebo anglickom jazyku najprv formou písomného vyjadrenia záujmu s dokumentáciou, ktorá potvrdzuje oprávnenosť uchádzača. Následne sa žiadateľmi realizuje osobné stretnutie s pracovníkmi ADA, po ktorom nasleduje podanie kompletnej programovej žiadosti. Žiadateľ sa musí podieľať na spolufinancovaní kontraktu. Kontrakt povoľuje zmeny v programovej intervencii, ktoré musia byť schválené, ak prekročia sumu 10-tisíc eur. Kofinancovanie je vo výške 50 %, čo by však na Slovensku umožnilo účasť len minimálneho počtu mimovládok, preto by bolo vhodnejšie začať túto modalitu s nižším spolufinancovaním. Mimovládne organizácie, ktoré nevyužijú možnosť žiadať o programový kontrakt, sa môžu uchádzať o získanie grantu na projekt v grantových výzvach otvorených každý rok pre danú rozvojovú krajinu. Aj mimovládky, ktoré majú programový kontrakt uzatvorený pre danú krajinu či región, napríklad subsaharskú Afriku, sa môžu uchádzať o získanie projektu v inom teritóriu, napríklad vo výzvach na projekty na západnom Balkáne.

Podpora mimovládnych organizácií vo Veľkej Británii Programové partnerské zmluvy

Programové partnerské zmluvy sú pre Department for International Development (DFID UK) hlavným mechanizmom podpory mimovládnych organizácií. Partnerské zmluvy definuje DFID ako dohody na strategickej úrovni v trvaní troch rokov, založené na vzájomne odsúhlasených výstupoch, ktoré reportuje podporená organizácia raz ročne. Partnerská zmluva umožňuje mimovládke lepšie plánovanie a implementáciu programov. Zmluva je určená najmä pre kľú-

čové organizácie vo svojom sektore, ktoré majú globálny dosah a dávajú svojim výkonom pridanú hodnotu do portfólia DFID, dosahujú reálne výsledky pri znižovaní chudoby a sú finančne efektívne (good value for money). Tematicky sa podpora týka dosahovania Miléniových rozvojových cieľov, zlepšovania životných podmienok, poskytovania služieb marginalizovaným skupinám a dobrému vládnutiu. Schvaľovacia procedúra má fázu podávania concept note a následne finálnej žiadosti. V súčasnosti má DFID programové partnerské zmluvy so 40 organizáciami.

Matchingový fond DFID UK

Matchingový fond vznikol v júni 2011 s cieľom znásobiť finančné dary z verejných zbierok na znižovanie chudoby v rozvojových krajinách a zapojiť verejnosť do rozhodovania, ako alokovať verejný rozpočet na rozvojovú pomoc. Organizácia, ktorá vyzbiera určitú sumu financií z darov verejnosti, môže žiadať z fondu matching 1 : 1 k vyzbieranej sume. Podpora DFID je limitovaná sumou 5 mil. GBP a nesmie presiahnuť 40 percent ročného príjmu organizácie. Verejná zbierka môže trvať maximálne tri mesiace a jej výnos musí byť minimálne 100-tisíc GBP. Vo fonde je alokovaných 30 mil. GBP. Žiadosti o matching je možné podávať do vyčerpania tejto sumy.

Kritériá pre podporu organizácií:

- organizácia okrem komunikácie vyhlásenia zbierky pre verejnosť sa musí zaviazat' a mať kapacitu komunikovať verejnosti výsledky použitia výnosu
- organizácia musí preukázať predchádzajúce skúsenosti s implementáciou rozvojových aktivít
- záväzok a kapacita transparentného vyúčtovania použitého výnosu
- jasne stanovené očakávané výsledky navrhovaných rozvojových aktivít
- kompatibilita rozvojových aktivít s prioritami a hodnotami DFID, vopred je stanovený zoznam rozvojových krajín, pre ktoré je matching určený, sektorové priority: MDGs, zlepšenie života dievčat a žien, boj proti klimatickým zmenám, podpora bezpečnosti v konfliktných krajinách, podpora živobytia
- navrhované aktivity sú finančne efektívne (good value for money)

Zhrnutie:

- Programové kontrakty s MVO znamenajú možnosť realizovať dlhodobé systematické rozvojové intervencie, čím sa zvyšuje zmyslupnosť oficiálnej rozvojovej pomoci.
- Pre samotné MVO znamenajú predvídateľnosť a stabilitu pri ich pôsobení v rozvojovej krajine, čo im dáva priestor pre budovanie kapacít, dlhodobé zvyšovanie profesionality ich pracovníkov, čím sa zvyšuje efektívnosť pomoci.
- Programové kontrakty sú určené pre tie MVO, ktoré vedia preukázať predchádzajúce skúsenosti s realizáciou rozvojovej pomoci, okrem podpory takýchto kľúčových hráčov je však potrebné zachovať fondy pre podporu projektov menej skúsených alebo začínajúcich organizácií, aby sa neobmedzilo budovanie kapacít v rámci rozvojového sektora.
- Typ matchingového fondu je vhodným spôsobom, ako podporiť MVO pri získavaní zdrojov od individuálnych darcov, čo znižuje ich závislosť od vládnej pomoci a voči verejnosti takýto typ financovania prezentuje záujem vlády o podporu rozvojovej spolupráce.

Nora Beňáková, koordinátorka pre rozvojovú politiku Platformy MVRO

ROZHOVOR s Michaelom Schiederom:

Spolupráca Rakúska so Slovenskom by mohla zvýšiť efektívnosť rozvojovej spolupráce

Michael Schieder z Rakúskej rozvojovej agentúry (Austrian Development Agency).

Ako je inštitucionalizovaný systém rakúskej oficiálnej rozvojovej spolupráce – Official Development Assistance (ODA).

ODA zahŕňa všetky rakúske príspevky rozvojovej pomoci od centrálnej vlády, federálnych štátov a obcí, ktoré sú zahrnuté do štatistik zostavených Výborom pre rozvojovú pomoc OECD.

Rakúska rozvojová politika je zakotvená v zákone o rozvojovej spolupráci z roku 2002. Jej stanovenými cieľmi sú: boj proti chudobe, zabezpečenie mieru a bezpečnosti ľudí či ochrana životného prostredia. Týmto cieľmi sa rakúski politici a manažéri riadia v spolupráci s rozvojovými krajinami. Novela zákona z roku 2003 ustanovila založenie Rakúskej rozvojovej agentúry ADA (Austrian Development Agency).

Generálne riaditeľstvo pre rozvojovú spoluprácu na ministerstve pre európske a medzinárodné záležitosti stanovuje rakúsku rozvojovú politiku a pozíciu v trojročnom programe, ktorý je predložený na schválenie Rade ministrov. Generálne riaditeľstvo zodpovedá za dlhodobý rozvoj stratégií a vedie dialóg s bilaterálnymi a medzinárodnými partnermi.

Rakúska rozvojová agentúra je od roku 2004 zodpovedná za vykonávanie bilaterálnych programov a projektov, čo tvorí jadro rozpočtu rakúskej oficiálnej rozvojovej spolupráce. Toto jadro rozpočtu tvorí iba relatívne malú časť (10 percent) celkovej oficiálnej rozvojovej pomoci Rakúska. To zahŕňa bilaterálne programy a projekty a spoločne s multilaterálnou rozvojovou spoluprácou na ministerstve pre európske a medzinárodné záležitosti tvorí jadro diskrečných rakúskych aktivít.

Pre zaistenie čo najlepšieho využitia dostupných finančných zdrojov rakúska rozvojová spolupráca kladie dôraz na programy s jasne definovanými regionálnymi a vecnými prioritami. V súčasnosti sa zameriava na komplexný rad kľúčových oblastí a prioritných krajín ako sú západná Afrika (Burkina Faso), južná Afrika (Mozambik), Himaláje – Hindúkuš (Bhután), Etiópia, Uganda a palestínske územia. Rakúska pomoc sa v juhovýchodnej Európe sústreďuje na Albánsko a Kosovo, vo východnej Európe na Moldavsko a južný Kaukaz (Arménsko a Gruzínsko).

Pôsobíme predovšetkým v oblastiach, kde sme získali dlhoročné skúsenosti. Hmotnoprávnymi prioritami sú zásobovanie vodou a kanalizácia, energetika, rozvoj vidieka, vzdelávanie a veda, rozvoj súkromného sektora a vláda. V juhovýchodnej Európe zasa Rakúsko pomáha svojim partnerom v konvergencii s Európskou úniou.

Všetky aktivity sú zamerané na príslušné kultúrne a sociálne prostredie. Osobitný dôraz dávame na zapojenie žien do rozhodovacích procesov. Ženy nesú najväčší diel zodpovednosti v rodinnom a spoločenskom živote, ale sú často ekonomicky, právne či sociálne znevýhodňované. Rakúske opatrenia tiež berú do úvahy potreby detí a osôb so zdravotným postihnutím.

Koordináčne úrady riadené Rakúskou rozvojovou agentúrou udržiavajú priamy a trvalý dialóg aj priamo na mieste. Sú začlenené do štruktúry rakúskej diplomatickej misie a zaisťujú, aby činnosti zodpovedali miestnym potrebám a monitorovali efektívne využívanie zdrojov. Opatrenia sú koordinované so všetkými partnermi v oblasti rozvoja a iných darcovských krajín.

Aká je úloha Rakúskej rozvojovej agentúry v tomto inštitucionálnom rámci?

ADA je operačná jednotka rakúskej rozvojovej spolupráce (Austrian Development Cooperation). Plánuje, financuje a podporuje jej programy a projekty. Pri implementácii projektov a programov ADA potrebuje partnerov. Hľadáme ich prostredníctvom pozvánok na tendre, podávania žiadostí alebo výziev na predkladanie návrhov. V rozsiahlych programoch spolupracujeme s verejnými inštitúciami v partnerských krajinách a využívame ich plánovacie, finančné a administratívne kapacity. Týmto spôsobom prispievame k budovaniu moderného a efektívneho administratívneho systému. Finančné prostriedky sú poskytované priamo zo všeobecného štátneho rozpočtu a/alebo odvetví ako napríklad voda. Podporujeme vybrané programy cez fondy financované spoločne s ostatnými darcami. Pri humanitárnych krízach sa spoliehame na spoluprácu so skúsenými rakúskymi a medzinárodnými organizáciami.

Sponzorujeme tiež projekty a programy mimovládnych organizácií, ktoré sú založené v Rakúsku a majú svoje vlastné zdroje. Mimovládne organizácie sú dôležitými partnermi pre rakúsku rozvojovú spoluprácu. Všetky projekty a programy sú založené na vlastnej iniciatíve mimovládnych organizácií. Sú plánované a vykonávané spoločne s miestnymi partnermi (mimovládne organizácie) a ich cieľom je uspokojovanie potrieb cieľových skupín.

V Rakúsku sa snažíme prispievať k lepšiemu pochopeniu globálnych vzťahov a rozvojovej spolupráce prostredníctvom PR a podpory vzdelávania a komunikácie o rozvoji. Podporujeme projekty a iniciatívy mimovládnych organizácií v Rakúsku, ktorým asistuje Európska únia v oblasti vzdelávania, Global Learning, informácií a komunikácie, žurnalistiky, výskumu, ako aj v kultúre a audiovizuálnych médiách. Rozvojová komunikácia a vzdelávanie môžu urobiť veľa. Môžu prispieť k zvyšovaniu povedomia o svetovom vývoji, zlepšovať porozumenie globálnych vzťahov, podporovať kritickú reflexiu a podporovať

zapájanie do rozvojovej problematiky.

Úspešné znižovanie chudoby je tiež úzko späté s hospodárskym pokrokom. Rakúska rozvojová spolupráca sa zameriava na súkromný sektor a rozvoj sa venuje trom hlavným témam ako sú zlepšenie hospodárskeho rámca pre zaistenie iniciatív súkromného sektora, posilnenie súkromného sektora v partnerských krajinách a využitie možných synergii medzi rozvojovou spoluprácou a súkromným sektorom. Rakúske alebo európske firmy môžu urobiť veľa, aby prispeli k zníženiu chudoby. Rakúska rozvojová agentúra radi podnikom, ako získať oporu na zložitých trhoch. V spolupráci s Österreichische Entwicklungsbank AG (OeEB) sponzorujeme dobré podnikateľské nápady. Tieto obchodné partnerstvá umožňujú prenos know-how a technológií, vytváranie pracovných miest a prispievajú k dosiahnutiu trvalo udržateľného zlepšenia hospodárskych a sociálnych podmienok života miestnych obyvateľov.

Na Slovensku je agenda rozvojovej spolupráce rozdelená medzi dva orgány. Jedným je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktoré má na starosti programovanie a druhým Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS), ktorá je príspevkovou organizáciou ministerstva zahraničných vecí, ktoré je zodpovedné za implementáciu slovenskej rozvojovej spolupráce pre rozvojové krajiny ako aj za vzdelávanie a komunikačné aktivity týkajúce sa rozvojovej spolupráce. Čo si myslíte o takomto rozdelení úloh? Môže to fungovať efektívne?

Toto rozdelenie úloh sa zdá podobné rakúskemu inštitucionálnemu rámcu. Federálne ministerstvo pre európske a medzinárodné záležitosti (MFA) vyvíja stratégie pre rakúsku rozvojovú spoluprácu a je zodpovedné za celkový strategický politický dialóg o rozvojovej spolupráci. Rakúska rozvojová agentúra (ADA) implementuje tieto stratégie a transformuje ich v konkrétnych programoch a projektoch v spolupráci s partnerom, ktorými sú vlády, mimovládne organizácie, ostatné občianske a mimovládne inštitúcie či súkromný sektor.

Podľa našich záväzkov v Parížskej deklarácii, v Akkre a v Busane sa usilujeme o zvýšenie transparentnosti vlastníctva v spolupráci s našimi partnerskými krajinami, čo znamená podporovať existujúce štruktúry a systémy, a nie vytvárať ďalšie modalítie implementácie, ak je to možné. Napriek tomu životaschopný systém kontroly a rovnováhy môže byť zabezpečený len v prípade, ak je občianska spoločnosť v našich partnerských krajinách plne rovnocenným partnerom pri vykonávaní a monitorovaní vládnych politik. Bez cenných znalostí občianskej spoločnosti v našich partnerských krajinách by rozvojovej spolupráci chýbal veľmi dôležitý partner. Funkcia občianskej spoločnosti poskytuje významnú pridanú hodnotu v partnerských krajinách s cieľom podporiť verejný sektor, ktorému často chýbajú kapacity a ľudské zdroje, v jeho úsilí o vykonávanie štátnych stratégií a rozvojovej politiky efektívne.

Vo všeobecnosti som presvedčený, že rozdelenie medzi (politickými) úlohami ministerstva zahraničných vecí a (prevádzkovými) úlohami Rakúskej rozvojovej agentúry je efektívne, pretože ho vidíme ako spoločný záväzok oboch inštitúcií plniť svoje záväzky v prospech našich rozvojových partnerov.

Jedným z odporúčaní v OECD Special Peer Review v roku 2011 bola aplikácia nových spôsobov realizácie rozvojovej pomoci. Hlavnou myšlienkou je spustenie viacročných rámcových zmlúv s mimovládnymi organizáciami a implementátormi zo súkromného sektora. Ako u vás funguje trojročné plánovanie a aké sú výhody viacročných zmlúv.

V prvom rade je dôležité rozlišovať medzi dvomi viacročnými plánovacími spôsobmi financovania:

1. Ministerstvo financií vyhlasuje každoročne vo svojom rozpočtovom náhlade na najbližšie tri roky plánovanú alokáciu pre bilaterálnu rakúsku rozvojovú spoluprácu (ADA rozpočet). Vyhlásením predbežného rozpočtu rakúska vláda neposkytuje záväzný prísľub, ale poskytuje Rakúskej rozvojovej agentúre akúsi istotu pre plánovanie na najbližšie tri roky. Tento trojročný náhľad je však každoročne modifikovaný. ADA je zaviazaná transformovať tento trojročný pro-

gram do konkrétnych programov a projektov prostredníctvom balíka rozvojovej pomoci.

Viacročné plánovanie je zásadné pre rozvojovú agentúru v „životnom cykle“ oficiálnej rozvojovej spolupráce a vyplácania projektov. V závislosti od účinnosti ich realizácie sa môžu líšiť od ročných verejných rozpočtových prostriedkov.

2. Ďalší spôsob viacročného financovania sa vzťahuje na spoluprácu s mimovládnymi organizáciami. ADA kombinuje oficiálnu rozvojovú spoluprácu s početnými iniciatívami občianskej spoločnosti a ponúka rôzne nástroje spolufinancovania v spolupráci s mimovládnymi organizáciami. ADA založila nástroj rámcových programov s mimovládnymi organizáciami. Rámcové programy sú vykonávané rakúskymi mimovládkami spoločne s miestnymi partnermi projektu v jednej alebo viacerých rozvojových krajinách. Rámcový program sa skladá z koherentných a interaktívnych programových intervencií so spoločným strategickým a rozvojovým cieľom. Termín pre rámcové programy je tri roky. Minimálna ročná suma pre takýto rámec je 300-tisíc eur na jednu mimovládnu organizáciu.

Existujú nejaké ťažkosti, ktorým v súčasnosti čelí Rakúska rozvojová agentúra, a aké sú výzvy do budúcnosti?

Od roku 2011 čelíme značným škrtom v bilaterálnej ODA, ale tiež zníženiu ročného prevádzkového rozpočtu Rakúskej rozvojovej agentúry. Rakúsko bude preto svoje záväzky v nasledujúcich rokoch umiestňovať ešte tesnejšie okolo užšieho zemepisného zamerania.

Nastavenie geografických priorít je tiež v súlade s pokynmi OECD Development Assistance Committee (DAC) a odporúčaniami EÚ.

Dôležité je tiež posilniť úlohu rozvojovej spolupráce v Rakúsku a komunikovať rakúskym občanom, že rozvojová spolupráca je záväzok, ktorý odráža humanitárny postoj a tradície našej krajiny, ale tiež záväzky, ktoré Rakúsko prijalo v medzinárodných dokumentoch (Parížska deklarácia, Deklarácia z Akkry a z Busanu, Európsky konsenzus a ďalšie).

Kde vidíte priestor pre spoluprácu medzi Rakúskou rozvojovou agentúrou a slovenským ministerstvom zahraničných vecí či SAMRS?

Je dôležité, aby darcovia z EÚ – dodržiavajúc naše záväzky (Agenda pre zmenu, Európsky konsenzus o rozvoji a ďalšie) – a všetky verejné darcovské organizácie EÚ úzko spolupracovali. V tomto rámci existujú výborné možnosti spolupráce, a to najmä medzi susednými krajinami a členskými štátmi EÚ. Slovenská republika a Rakúsko podpísali memorandum o porozumení týkajúce sa rozvojovej spolupráce a disponujú širokou škálou možností na spoluprácu, ako aj možnosťami, ako zvýšiť efektívnosť rozvojovej spolupráce. Osobitne vidím potenciál pre spoluprácu v efektívnej deľbe práce, v spolufinancovaní programov a projektov v spoločných partnerských krajinách a odvetviach, spolupráci na politickom dialógu v partnerských krajinách a aby sa naše aktivity dopĺňali v záujme ľudí partnerských krajín. Špeciálny rozsah spolupráce existuje v spolupráci s Európskou úniou v podpore EÚ v realizácii jej programov a projektov prostredníctvom bilaterálnych agentúr občianskej pomoci. ADA je spôsobilá na realizáciu projektov s partnermi financovanými Európskou komisiou. V juhovýchodnej Európe sa podieľame na správnych partnerstvách (twinning) na budovanie a rozvíjanie moderných a efektívnych verejných kapacít.

Simona Gembická, manažérka grantových programov Nadácie Pontis

KALENDÁR najbližších udalostí

- **Workshop Meranie dopadov projektov**
5. – 6. Novembra 2012

Trenkwalder Training Center, Bratislava

Workshop na tému Meranie dopadov projektov sa uskutoční v pondelok a v utorok 5. až 6. novembra v Bratislave. Viesť ho bude Peter Scholten z Holandska, ktorý pôsobí ako konzultant v oblasti sociálneho podnikania, investovania a spoločensky zodpovedného podnikania. Peter Scholten robí podobné tréningy aj pre European Venture Philanthropy Association (EVPA).

Viac informácií o workshope, trénerovi ako aj jeho program nájdete na webovej stránke:

<http://www.nadaciapontis.sk/18141>

- **Diskusia: "Quo vadis, Ukrajina?"**
7. novembra 2012, 16:30

Dom Európskej únie, Palisády 29, Bratislava

Diskusia sa bude venovať výsledkom parlamentných volieb na Ukrajine, ich významu pre vnútornú politiku a vzťahy s EÚ. Program podujatia si môžete prečítať na webstránke

<http://www.sfpa.sk/dokumenty/pozvanky/878>

- **Konferencia Politický vplyv Východného partnerstva na Ukrajinu: politika, obchod, energetika a mobilita**
8. novembra 2012

Kongresová sála MZV SR, Hlboká cesta 2, Bratislava

Cieľom konferencie je zhodnotiť súčasný vývoj vo vzťahoch EÚ a Ukrajiny, v kontexte nedeľných parlamentných volieb na Ukrajine. Konferencia bude tiež hodnotiť politický vplyv Východného partnerstva na Ukrajinu so zameraním na sektorálne oblasti: obchod, energetika a mobilita. Viac informácií nájdete na webovej stránke:

<http://www.sfpa.sk/dokumenty/pozvanky/879>

NOVINKY:

Nadácia Pontis vydala ďalšie publikácie o rozvojovej spolupráci

Je rozvojová pomoc v Afrike efektívna? Čo robia pre africký kontinent Slováci a Česi? Nadácia Pontis vydala knihu občianskeho aktivistu a publicistu Juraja Mesika. Autor v knihe **Obor a trpaslík: Slováci, Česi, perspektívy Afriky** prináša dlhoročné skúsenosti zo svojho pôsobenia vo viacerých afrických krajinách. Autor v nej reaguje na dôsledky potravinovej krízy, populačného rastu v krajine, ale aj na účinnejšie možnosti slovenskej a českej rozvojovej spolupráce. Otázkami, ktoré v knihe kladie, chce motivovať čitateľov k spoluzodpovednosti za životy a perspektívy tých najchudobnejších.

Okrem tejto knihy Nadácia Pontis vydala aj publikácie:

Čo ste chceli vedieť o rode a nemali ste sa koho opýtať.

Príručka pre rozvojovú prax.

Marcela Ondeková, Zuzana Očenášová

Riešenie detskej podvýživy v Keni

Lenka Jančovičová, Adriana Ondrušová

Knihu si môžete bezplatne objednať jednoduchým vyplnením [objednávkového formulára](#).

Nadácia Pontis
Zelinárska 2, 821 08 Bratislava
tel.: +421 2 5710 8113
pontis@nadaciapontis.sk
<http://www.nadaciapontis.sk/>

Názory autorov prezentované v Newsletteri o rozvojovej pomoci nemusia nevyhnutne vyjadrovať oficiálne názory Európskej komisie.

Newsletter o rozvojovej pomoci vychádza vďaka finančnej podpore **EuropeAid**.